

अथ षष्ठोऽनुवाकः ।

पञ्चमे चातुर्मास्ययाजिनः पवनमन्त्रा उक्ताः । षष्ठे तद्वि-
धिरुच्यते । तत्रादावन्वयव्यतिरेकाभ्यां वपनक्रमं विधत्ते । “देवा
वै यद्यज्ञेऽकुर्वन्त । तदसुरा अकुर्वन्त । तेऽसुरा ऊर्ध्वं पृष्ठेभ्यो
नापश्यन् । ते केशानग्रेऽवपन्त । अथ श्मश्रूणि । अथोपपक्षौ ।
ततस्तेऽवाञ्च आयन् । पराभवन् । यस्यैवं वपन्ति । अवाङेति
[१] । अथो परैव भवति । अथ देवा ऊर्ध्वं पृष्ठेभ्योऽपश्यन् ।
त उपपक्षावग्रेऽवपन्त । अथ श्मश्रूणि । अथ केशान् । ततस्ते-
ऽभवन् । सुवर्गं लोकमायन् । यस्यैवं वपन्ति । भवत्यात्मना ।
अथो सुवर्गं लोकमेति” [२] इति । देवैर्यद्यदङ्गं यज्ञेऽनुष्ठितं
तत्तदङ्गमसुरास्तथैवान्वतिष्ठन् । वपने तु स्वबुद्ध्यैव प्रवृत्ताः ।
पृष्ठशब्देन तत्समीपवर्तिनौ कक्षावुपलक्ष्येते । ते सर्वेऽप्यसुराः
स्वकीयान् कक्षानारभ्योर्ध्वं वपनं कर्त्तव्यमिति शास्त्रार्थं ना-
ज्ञापयिषुः । अज्ञात्वा च केशश्मश्रुकक्षक्रमेणाधोमुखप्रवृत्तं वपनं
कृत्वा स्वयमवाञ्चो नीचा भूत्वा लोके समागत्य पराभूताः ।
एवमन्योऽपि नीचो भूत्वा लोके समागत्य पराभवति । देवास्तु
कक्षेभ्य ऊर्ध्वक्रमं ज्ञात्वा कक्षश्मश्रुकेशक्रमेण वपनं कृत्वा लोके
ऽस्मिन्नैश्वर्यं प्राप्ताः ऊर्ध्वक्रमेण स्वर्गञ्च प्राप्नुवन् । अन्योऽप्येवं
कृत्वात्र स्वयमेव प्रभुर्भवति स्वर्गञ्च प्राप्नोति ॥

ऊर्ध्वक्रमेण सह विकल्पार्थं क्रमान्तरं विधत्ते । “अथैतन्मनु-
र्वन्ने मिथुनमपश्यत् । स श्मश्रूण्यग्रेऽवपत् । अथोपपक्षौ । अथ
केशान् । ततो वै स प्रजायत प्रजया पशूभिः । यस्यैवं वपन्ति ।